

Sygn. akt III AUa 1188/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Dawid Krasowski

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2018 r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. C. (M. C.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 19 marca 2018 r. sygn. akt IX U 1574/17

oddala apelację.

/-/ SSA L.Jachimowska /-/ SSA M.Procek /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1188/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 marca 2018 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku zmienił decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 29 września 2017 r. i umorzył - obciążające ubezpieczonego M. C. - należności z tytułu składek na:

- ubezpieczenie społeczne za okres od sierpnia 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie wraz z odsetkami - 13.136,06 zł,

- Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2007 r. do października 2007 r., od grudnia 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie z odsetkami - 1.161,28 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 13 stycznia 2015 r. ubezpieczony M. C. złożył wniosek o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą.

W decyzji z dnia 29 lutego 2016 r. organ rentowy określił warunki umorzenia, wskazując, że umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek za okres:

- ubezpieczenie społeczne za okres od sierpnia 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie wraz z odsetkami - 13.136,06 zł,

- Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2007 r. do października 2007 r., od grudnia 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie z odsetkami - 1.161,28 zł.

W pkt II opisanej decyzji organ rentowy zamieścił informację, iż warunkiem umorzenia wymienionych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji.

W dniu 12 kwietnia 2016 r. strony podpisały umowę o układ ratalny, której termin ostatniej raty upływał w dniu 17 lipca 2017 r.

W ramach zawartej umowy ubezpieczony dokonał wpłaty 10 rat: I raty, od VIII do XVI w terminie i prawidłowej wysokości. Wpłaty na FUS, FUZ i FP z tytułu raty II, III, IV, V, VI, VII zostały opłacone po terminie, co doprowadziło do naliczenia odsetek i powstania różnic składek poza układem. W trakcie spłacania układu ratalnego ubezpieczony nie został poinformowany o zmianie naliczania odsetek. Powstałą różnicę w wysokości 45,03 zł uregulował w dniu 11 sierpnia 2017 r.

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji z dnia 29 września 2017 r. organ rentowy wskazał, iż jest brak podstaw do umorzenia powyższych należności w sytuacji, gdy ubezpieczony w związku z nieterminowym opłacaniem rat zawartego układu ratalnego nie spłacił na dzień 17 lipca 2017 r. wszystkich należności pozwalających spełnić warunek umorzenia.

Ubezpieczony odwołał się od decyzji odmawiającej prawa do umorzenia, wskazując, iż nie miał świadomości, że część rat została opłacona po terminie i powstała zaległość z tego tytułu. Powstałą różnicę uregulował niezwłocznie jak tylko dowiedział się o istnieniu takiego zadłużenia. Podniósł, iż skoro pierwsza rata zaczynała się z dniem 20 kwietnia 2016 r. był przekonany, że wszystkie kolejne daty spłaty zostały wyznaczone na ten sam dzień miesiąca. Jego żona również zawarła z ZUS-em układ ratalny i wszystkie daty zostały wyznaczone w taki właśnie sposób. W trakcie spłaty układu ratalnego ubezpieczony utrzymywał stały kontakt telefoniczny z pracownikami, którzy podpisywali kierowane do niego pisma. Nikt z nich nie poinformował go o powstałym dodatkowym zadłużeniu.

Oceniając odwołanie ubezpieczonego, Sąd Okręgowy wskazał, iż stosownie do art.10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych

z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U.

z 2012r., poz. 1551- dalej jako ustawa abolicyjna), warunkiem umorzenia powyższych należności określonych w decyzji o warunkach jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji ostatecznej niepodlegających umorzeniu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP oraz FEP za okres od 1 stycznia 1999 r. do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek oraz należnych od tych składek:

- odsetek za zwłokę,
- opłat prolongacyjnych,
- kosztów upomnienia,
- opłat dodatkowych,
- kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora Oddziału ZUS, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Warunkiem umorzenia należności objętych abolicją jest spłata należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o warunkach.

Według tegoż Sądu nie ulega wątpliwości, iż ubezpieczony do dnia wskazanego w układzie ratalnym, czyli do 17 lipca 2017 r. uregulował wszystkie należności niepodlegające abolicji, objęte zawartą przez strony umową o ratalną spłatę zadłużenia. Okoliczność, iż kilka wpłat zostało przekazanych z niewielkim przekroczeniem terminu, spowodowała powstanie dodatkowego zobowiązania w postaci odsetek. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego ubezpieczony nie wiedział o powstaniu nowego zadłużenia. Organ rentowy nie poinformował go o zmianie naliczania odsetek. Jednocześnie po powzięciu takiej wiadomości ubezpieczony niezwłocznie, czyli w dniu 11 sierpnia 2017 r. uregulował powyższe zadłużenie. Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego, które są logiczne i przekonujące.

Zdaniem tegoż Sądu ubezpieczony, dokonawszy spłaty zadłużenia w ramach zawartego układu ratalnego, spełnił wszystkie warunki do umorzenia zadłużenia objętego abolicją na podstawie art. 10 powołanej powyżej ustawy.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności Sąd ten, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia organ rentowy zarzucił Sądowi pierwszej instancji:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przez bezzasadne przyjęcie, że odwołujący do dnia wskazanego w układzie ratalnym, czyli do 17 lipca 2017 r. uregulował wszystkie należności niepodlegające abolicji, objęte umową o ratalną spłatę zadłużenia;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 1 ust. 1, 6, 8, 10, 11, 12 i 13 ustawy abolicyjnej przez umorzenie należności wskazanych w wyroku w sytuacji gdy odwołujący nie uregulował należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji o warunkach umorzenia, ani nie uregulował tych należności w terminie wynikającej z umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek.

Powołując się na przedstawione zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zdaniem skarżącego na odwołującym - jako stronie cywilnoprawnej umowy o rozłożenie należności na raty oraz potencjalnym beneficjencie abolicji - ciążył obowiązek dołożenia zwykłej staranności w terminowym opłacaniu rat, której jednak nie zachował. Apelujący podkreślił przy tym, iż ani z obowiązujących przepisów, ani z treści zawartej umowy nie wynika, aby organ rentowy miał obowiązek monitorowania i informowania odwołującego o odsetkach, czy różnicach składek w przypadku opłacania rat po terminie, zwłaszcza, że w § 4 pkt 5 umowy jest zawarta czytelna informacja o sposobie rozliczania spłat dokonanych po terminie, a odwołujący jest płatnikiem - czyli osobą, która powinna znać przepisy. Zatem - w ocenie skarżącego - wadliwie ustalona podstawa faktyczna doprowadziła do naruszenia prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne i uzupełniając je przy wykorzystaniu dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Przypomnieć zatem wymaga, iż ustawa abolicyjna ustanowiła dwuetapowe postępowanie dotyczące umorzenia należności składkowych. W pierwszej kolejności organ rentowy wydawał decyzję określającą warunki umorzenia (art. 1 ust. 8), a następnie decyzję o umorzeniu należności lub o odmowie ich umorzenia (art. 1 ust. 13).

W niniejszej sprawie organ rentowy w ostatecznej decyzji z dnia 29 lutego 2016 r. określił warunki umorzenia, wskazując, że umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek za okres:

- ubezpieczenie społeczne za okres od sierpnia 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie wraz z odsetkami - 13.136,06 zł,

- Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2007 r. do października 2007 r., od grudnia 2007 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie z odsetkami - 1.161,28 zł.

W pkt II opisanej decyzji organ rentowy zamieścił informację, iż warunkiem umorzenia wymienionych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Podkreślenia zatem wymaga, że powyższa ostateczna decyzja organu rentowego, wyraża określony stan prawny i z tego względu - zgodnie z zasadą domniemania prawidłowości aktów administracyjnych - wywołuje skutki prawne i wiąże inne organy państwowe, w tym sądy, chyba że, w myśl ugruntowanej koncepcji bezwzględnej nieważności aktu administracyjnego, jest nieistniejąca prawnie z uwagi na wady, które dyskwalifikują ją jako indywidualny akt administracyjny (została wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy

w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego). Poza tym jedynym wyjątkiem sąd w postępowaniu cywilnym nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, w szczególności pod względem jej merytorycznej zasadności i jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu decyzja jest wadliwa (por. szerzej w tym zakresie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 376/07 i powołane w nim orzecznictwo).

W tym kontekście trzeba wskazać, iż w piśmie z dnia 29 lutego 2016 r., powołując się na decyzję opisaną wyżej decyzję, organ rentowy poinformował ubezpieczonego, że - zgodnie z zapisem art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej - warunkiem umorzenia należności jest opłacenie wszystkich należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy do dnia uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia należności lub zawarcie w tym terminie umowy o rozłożeniu na raty lub odroczeniu terminu płatności składek, których termin płatności jeszcze nie upłynął.

Zgodnie z przywołaną normą art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej, warunkiem umorzenia należności opisanych decyzją warunkową jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji

o umorzeniu składek (ust. 13 pkt 1), niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Podkreślenia zatem wymaga, iż na podstawie art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej, w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji warunkowej, niepodlegające umorzeniu należności,

z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty, warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu. Jak trafnie wskazuje Sąd Najwyższy, przepis art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej uzależnia spełnienie warunku nieposiadania, na dzień wydania decyzji o umorzeniu, niepodlegających umorzeniu należności od rozłożenia ich na raty (zawarcia w tym przedmiocie umowy) w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji warunkowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UZ 25/17).

Jako bezsporne przyjąć należy za organem rentowym, iż decyzja warunkowa stała się ostateczna w dniu 8 kwietnia 2016 r. (tak w uzasadnieniu decyzji z dnia 29 września 2017 r.).

W dniu 12 kwietnia 2016 r. strony zawarły umowę o rozłożeniu do dnia 17 lipca 2017 r. na raty należności z tytułu składek.

Na podstawie art. 1 ust. 13 pkt 1 ustawy abolicyjnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o umorzeniu należności po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 10 (czyli nieposiadanie na dzień wydania decyzji o umorzeniu składek (ust. 13 pkt 1), niepodlegających umorzeniu zaległości składkowych), z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12.

Podkreślić zatem trzeba, iż warunkiem umorzenia jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji finalnej (z art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej) niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu najwyższego z dnia 6 listopada 2018 r., I UK 283/17).

Z ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji wynika, że na dzień wydania decyzji finalnej (czyli na 29 września 2017 r.) ubezpieczony uregulował wobec organu rentowego wszelkie należności objęte układem ratalnym oraz naliczone odsetki za opóźnienie w płatności kilku rat, czyli nie posiadał niepodlegających umorzeniu należności z tytułu składek.

Jedynie na marginesie - odnosząc się do tez postawionych w apelacji - podnieść należy, iż skoro organ rentowy wskazuje, iż układ ratalny z dnia 12 kwietnia 2016 r. (zawarty w toku postępowania abolicyjnego) jest umową prawa cywilnego, to mamy do czynienia umową o podwójnym skutku zobowiązującym, w której każda ze stron występuje w roli wierzyciela i dłużnika. Otóż bowiem dłużnik (M. C.), po spłacie należności objętych układem ratalnym, mógł domagać się skutecznie od wierzyciela (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) umorzenia należności objętych decyzją warunkową. Zgodnie zaś

z normą art. 354 § 2 k.c., wierzyciel winien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego. W tym kontekście dla osiągnięcia zasadniczego celu umowy, jakim dla dłużnika (ubezpieczonego) było umorzenie należności składkowych, organ rentowy winien powiadomić go o opóźnieniu w zapłacie rat lub zerwać umowę, co w obu przypadkach mogło doprowadzić do spłaty przez dłużnika całej zaległości składkowej nie podlegającej umorzeniu, przed wydaniem decyzji finalnej. Interpretując w ten sposób stan faktyczny niniejszej sprawy, uznać trzeba, iż organ rentowy wywiązał się z opisanego obowiązku, albowiem umożliwił ubezpieczonemu spłatę całej należności nie podlegającej umorzeniu przed wydaniem decyzji finalnej, błędnie jedynie oceniając, że ubezpieczony należności niepodlegających abolicji nie spłacił.

Konkludując, Sąd drugiej instancji, na mocy art. 385 k.p.c., apelację oddalił.

/-/ SSA L.Jachimowska /-/ SSA M.Procek /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek